

Sak S 20/13 Budsjett og Årsplan 2014 - overordnede prioriteringer.

Styret vil i to omganger, styremøtene 8. november og 6. desember, få seg forelagt grunnlagsmateriale for endelige beslutninger om årsplan og budsjett for 2014 og de kommende år.

Styret skal fatte beslutning om:

- Årsplan 2014-2016
- Budsjett 2014, inkl. prognose/langtidsbudsjett 2014-2018.

Arbeidet med utforming av disse dokumenter vil pågå i en intern prosess utover høsten 2013, forankret i KHMs ledelse og i dialog med KHMs seksjoner.

Selv om noe endelig beslutningsgrunnlag ikke vil foreligge, ba styret i sitt møte 13. august 2013 om at det ble forberedt en egen sak som muliggjorde en første styrebehandling av budsjett- og planprosessene allerede styremøtet 20. september 2013. Hensikten med denne vil være å foreta en første gjennomgang av utfordringer og aktuelle prioriteringer/satsingsområder i budsjettet og årsplanen samt å gi evt. signaler i det videre arbeidet med plandokumentene. Nedenstående momenter er ment som grunnlag for denne første drøftingen i KHMs styre.

Budsjettmessige rammebetingelser

Det grunnleggende utgangspunkt for all planlegging og alle budsjettmessige disponeringer, vil være forsvarlighet og kontroll i den økonomiske styringen. Styret er meget godt kjent med at KHM gjennom en 3-4 årsperiode har hatt t.d. betydelige underskudd i sin basisøkonomi, men at en fra utgangen av regnskapsåret 2012 igjen var i regnskapsmessig balanse. Det er fortsatt en grunnleggende strukturell skjørhet i KHMs finansielle grunnlag. Videre økonomisk trygghet vil være avhengig av gode (og «riktige») bevilgninger fra UiO og KD og av stabilitet i de potensielt risikoutsatte inntektene fra den arkeologiske feltvirksomheten (overhead) og fra billett-/butikksalget på Vikingskipshuset. Det viktigste grunnlaget for sikker styring av økonomien vil imidlertid være at KHM selv evner å planlegge for et utgiftsnivå som er forsvarlig. Dette må avveies mot nødvendigheten av å avsette midler til «smarte» satsinger i tråd med våre nye strategier (jfr. «Funksjonsanalysen») som kan fremme de dynamiske elementene i strategien og bidra til fremtidig styrking av museets finansielle grunnlag.

KHM hadde et regnskapsmessig overskudd på 5,27 mill. kr. ved utløpet av 2012. Viktige faktorer for at overskuddet i basisøkonomien kan opprettholdes også for 2013 og årene fremover er at budsjettmålene for overhead- og frikjøpsinntekter samt billett-/butikkinntekter oppfylles. Vi vet pr. dato at besøkstallene ved Vikingskipshuset har gått moderat ned, men at disse i noen grad har

kunnet bli kompensert av økt butikksalg ved VSH og økte besøkstall ved Historisk museum. Overheadinntektene ligger også noe under periodisert budsjett. Det er dog lite sannsynlig at en ikke evner å beholde situasjonen med overskudd i basisøkonomien ved utløpet av 2013. Sikrere tall og prognoser vil foreligge når det endelige regnskapet for 2. tertial er avsluttet, og KHMs ledelsesrapport for 2. tertial er avgitt (26.09.13).

Når det gjelder volumet på utgravningsvirksomheten etter kulturminneloven, vil det i 2013-14 med stor sannsynlighet komme 2-3 nye, større prosjekter (hvorav ett iverksatt). Som følge av dette kan en med rimelig grad av sikkerhet konstatere at overheadinntektene fra 2014 og 2-3 år fremover ikke vil synke drastisk.

Politiske vedtak og føringer

På litt lengre sikt vil flere vedtak og føringer på overordnet nivå legge rammer for handlingsrommet og den finansielle stabiliteten til KHM. I tillegg til volum og innretning på bevilgningene fra UiO - herunder finansiering av fornying av basisutstillinger og videreføring av REVITA-avsetning - vil viktige (og t.d. varslede) beslutninger fra Kunnskapsdepartementet og Miljøverndepartementet bli avgjørende. Fra Kunnskapsdepartementet avventes signaler i spørsmålet om fornying og rehabilitering av KHMs bygningsmasse, herunder i første omgang finansieringen og fremdriften av det nye museumsanlegget på Bygdøy. Fra Miljøverndepartementet avventes viktige prinsipielle, og for KHM potensielt konsekvensrike, beslutninger om ansvarsfordelingen og organiseringen av kulturminneforvaltningen. Fra begge de to departementer avventes signaler om evt. styrking av basisfinansieringen av arbeidet med kulturminneforvaltning ved universitetsmuseene.

Det er en del av bildet at det nylig inntrådte regjeringsskiftet vil kunne få innvirkning på alle disse tre punktene.

Prioriteringer og hovedpunkter i budsjett og årsplan for 2014

De aktuelle tiltakene og satsingene i årsplanen og budsjettet for 2014 kan grupperes i tre hovedkategorier:

- A. Tiltak og satsinger som er en oppfølging og konsekvens av allerede fattede beslutninger i KHMs strategi- og policydokumenter (Funksjonsanalysen, Tenketanksrapport, føringer i tidligere årsplaner og budsjetter m.v.).
- B. Tiltak som er en direkte konsekvens av føringer i UiOs styringsdokumenter (Tildelingsbrev 2014, Årsplan 2013-14, Strategi 2020 m.v.) samt øvrige UiO-beslutninger.
- C. Andre, nye satsinger.

Det er en premis for dette notat at oppfølgingen under A. (og til dels B.) vil være så kostnadskrevende og omfattende at hovedfokus vil måtte ligge på disse.

A. Tiltak og satsinger som er en oppfølging og konsekvens av allerede fattede beslutninger.

Arbeidet med implementering av KHMs funksjonsanalyse vil være en meget sentral del av KHMs årsplan for 2014 (og 2015). Flere av oppfølgingspunktene for FA vil ha budsjettmessige konsekvenser, herunder:

- Tilsetting i to nyopprettede stillinger som følge av FA: utstillingsdesigner og utstillingsrådgiver.
- Midler til forskningsrådets og utstillingsrådets arbeid (seminarmidler, såkornmidler, honorar- og reisekostnader eksterne medlemmer).
- Fysiske konsekvenser av FA, flyttinger og endret arealdisponering i sentrum og på Økern. Følgkostnader i form av møbler/utstyr, driftsstøtte, flyttinger m.v. som en ikke lykkes å få UiO-finansiering for (nødvendig med avsetning av større rundsum).

Øvrige faglige og strategiske beslutninger som vil (kunne) få budsjettmessige konsekvenser:

- Belønningsstipend (1-årig forlengelse) for stipendiater som leverer avhandling innen frist, i kombinasjon med policy for full utnyttelse av alle stipendiathjemler.
- Oppfølging av KHMs modell for viderefordeling av incentivmidler: 12% økning av UiOs incentivmiddel-tildeling i budsjettet for 2014 vil gi tilsvarende økning av midlene som tilføres seksjonene.

Evt. budsjettmessige konsekvenser av vedtatt utstillingsportefølge og av tildelte/besluttede forskningsprosjekter:

- «Frihetsutstillingen», påkostet hovedutstilling for UiO i tilknytning til 200-årsjubileet for grunnloven, med åpning mai 2014. Arrangementsprogrammet er ennå ikke fullt finansiert.
- Evt. finansieringsbehov vikar(er) som følge av egeninnsats av fast personale i andre utstillingsproduksjoner.
- Mulige vikarbehov som følge av egeninnsats utover egen forskningstid i eksternt finansierte forskningsprosjekter.

B. Tiltak som er en direkte konsekvens av føringer i UiOs styringsdokumenter

Følgende tiltak og avsetninger vil være en direkte konsekvens av UiOs foreløpige disposisjonsskriv for 2014:

- Oppfølging av «Saving Oseberg-prosjektet», som etter UiOs ekstratildeling på 3,6 mill. kr. pr. år over tre år nå har oppnådd finansiering i samsvar med opprinnelig budsjett, dvs. 13,6 mill. kr. pr. år i perioden 2013-2015(16).
- Oppfølging av UiOs REVITA-avsetning på 5 mill. kr. pr. år. Etter avslutningen av Etno-prosjektet er hovedprosjekt i 2014 og de nærmeste årene fremover «Revisjonen av Middelaldersamlingen». Det vil være et strategisk behov for gjennomgang av REVITA-prioriteringene og REVITA-organiseringen i løpet av kommende år.
- Engangsavsetning i 2014 på 1,5 mill. kr. til «sikringstiltak». Midlene er gitt for at KHM skal kunne slutføre arbeidet med «Evakueringsplaner» for Historisk museum og Vikingskipshuset, men midlene vil muligens kunne gi åpning for finansiering av andre/beslektede» sikringstiltak i KHMs museumsbygninger.
- Årlig tildeling på 1 mill. kr. i 2013-15 til KHMs SFF-finalist, Center for Viking Age-studies.

For følgende avsetninger er konsekvensene mer tolkningsåpne:

- Avsetning på 3 mill. kr. under «Basis-Museumsvirksomhet». Oppfølging: Et samlet beløp på 10 mill. kr. ble fra 2010 avsatt til styrking av NHM og KHMs basisbudsjetter, med fordeling på 7 mill. til NHM og 3 mill. til KHM frem til 2015. Beløpet ble i utgangspunktet avsatt til museenes arbeid med fornying av sine basisutstillinger, men KHM fikk i første omgang en føring om at midlene skulle benyttes til nedbygging av daværende underskudd. Det er i disposisjonsskrivet for 2014 ikke lagt inn noen føringer for KHMs bruk av midlene, men KHM har de siste to årene tilkjennegitt overfor UiO-ledelsen at en ønsker å nærme seg en samlet årlig avsetning til utstillingsproduksjon på 3 mill. kr. årlig. KHM har også klart signalisert at en forventer at fordelingsnøkkelen KHM/NHM endres til 5 mill./5 mill. fra 2015. En kan anta at full disponering av nevnte 3 mill. kr. til utstillingsproduksjon vil styrke KHMs mulighet til å få endret fordelingsnøkkelen. KHMs faktiske avsetning til utstillingsproduksjon i 2014 vil sannsynligvis ikke ligge så langt fra nevnte 3 mill. kr. (avhengig av beregningsmåten). Spørsmålet om den fremtidige rammen for KHMs avsetninger til utstillingsproduksjon vil uansett være et viktig strategisk spørsmål, hvor styrets signaler vil være svært sentrale. Spørsmålet er viktig også fordi planen om fornying av KHMs basisutstillinger ikke kan realiseres uten betydelig større avsetninger til utstillingsproduksjon.
- KHMs andel av en generell styrking av enhetenes «rammer til forskningskvalitet og utdanningskvalitet» (kr. 861.000). Oppfølging: Det er ingen spesifikke føringer for oppfølgingen av dette. Disponering av midlene til allerede iverksatte tiltak for styrking av forskningskvaliteten (se nedenfor) må antas å ligge godt innenfor rammene for styrkingen.

Utover dette har tildelingsbrevet følgende føringer av verbal karakter:

- Stipendiater: «KHM's måltall for stipendiater i 2014 er 8. Det vil bli vurdert inndragning av midler som følge av eventuell manglende måloppnåelse». Oppfølging: KHM's nye policy for permanent utnyttelse av alle 8 stipendiathjemler i faste treårsløp, vil sikre måloppnåelse.
- Publisering: «Alle enheter skal ha utformet tydelig strategi for publisering og iverksatt tiltak for gjennomføring av strategien. Analysen av publiseringsmønster viser at det er store forskjeller i de ulike fagmiljøenes styrker og utfordringer. Alle enhetene bes å benytte analyse materialet aktivt.» Oppfølging: KHM har på dette området foretatt en rekke strategiske valg i løpet av de siste par år, herunder: a) etablering av ny modell for viderefordeling til seksjonene av de sentralt tildelte incentivmidler for forskningsproduksjon (publ.poeng, NFR- og EU-prosjekter), b) etablering av ny forlagsavtale og ny redaksjonsordning for KHM's «Varia»-publikasjoner, som vil sikre tellekantuttelling og betydelig økning i tildelingen av publikasjonspoeng i årene fremover, c) etablering av KHM's nye forskningsråd som strategisk organ for styrking av KHM's forskningsinnsats både kvalitativt og kvantitativt. Status pr. i dag: Antall publikasjonspoeng pr. vitenskapelig tilsatt har økt to år på rad, og ligger nå langt over gjennomsnittet for UiO's fakulteter.
- Faglige prioriteringer: «Alle enheter skal ha foretatt en gjennomgang av sine faglige prioriteringer med sikte på videreutvikling». Oppfølging: Arbeid med utarbeidelse av ny Strategi 2020, herunder delplan for ny Forskningsstrategi, vil i 2014 være en viktig del av implementeringsplan for funksjonsanalysen. KHM's nye forskningsråd får i disse dager oppdrag om å utarbeide grunnlagsmateriale for arbeidet med den nye forskningsstrategien, herunder spørsmålet om KHM, som del av en ny forskningsstrategi, bør videreføre (og fornye) sine «faglige prioriteringer».

C. Andre, nye satsinger.

Før den kommende budsjett- og planprosessen med KHM's seksjoner er gjennomført finner KHM's ledelse det lite hensiktsmessig å peke på særskilte punkter her. Generelt betraktet er det vår vurdering at ovennevnte avsetninger som følge av allerede fattede vedtak gir begrenset grunnlag for finansiering av helt nye tiltak.

Viktige områder for oppfølging og strategiske avklaringer i Årsplan 2014-2016

Følgende punkter vil være viktige områder for oppfølging og strategiske avklaringer i Årsplan 2014-2016:

- Arbeidet med implementering av funksjonsanalysen.
- Utforming av ny Strategi 2020, inkl. tre delstrategier: 1) forskningsstrategi (evt. inkl. «faglige prioriteringer», 2) formidlingsstrategi, 3) kompetanse- og rekrutteringsplan.

- Avklaringer og oppfølging av KHMs nye 3-lokasjonsmodell, herunder
 - Utforming, fremdrift og finansiering av prosjekt nytt vikingtidsmusem Bygdøy
 - Ombygging og innflytting i Økernbygget, Økernbyggets plass i KHMs langsiktige museumsstrategi
 - Plan for rehabiliteringen av Historisk museum, videre planer for utbygging av Tullinløkka
- Videre planlegging av KHMs prosjekt nye basisstillinger, forholdet til planene for rehabilitering av HM.
- Utarbeiding av ny langtidsplan for REVITA, gjennomgang av organisering og tilknytning, avklaring av behov ved flytting av samlinger fra Historisk museum til Økernmagasinet.
- Avklaring av mål, organisering og tilknytning for KHMs forretningsdrift
- Avklare konsekvenser av evt. ny organisering og ansvarsdeling i kulturminneforvaltningen.
- Oppfølging av «Saving Oseberg-prosjektet».

Svært viktige rammer for videre planlegging og strategiutvikling fra 2014 og utover vil selvsagt følge av de valg og prioriteringer KHMs nye museumsdirektør ønsker å gjøre.

Forslag til vedtak:

Styret viser til merknader gitt i møtet, og ber administrasjonen ta disse med seg i høstens arbeid med budsjett 2014-18 og årsplan 2014-16. Styret legger til grunn at sluttbehandling av årsplan og budsjett foretas i styremøtene 8. november og 6. desember 2013.

KK/KNI, 12.09.13